

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO GOSPODARSTVA
I ODRŽIVOG RAZVOJA

10000 Zagreb, Radnička cesta 80
Tel: 01/ 3717 111 fax: 01/ 3717 149

Uprava za zaštitu prirode

KLASA: UP/I 612-07/21-60/20

URBROJ: 517-10-2-2-21-4

Zagreb, 28. travnja 2021.

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, temeljem članka 30. stavka 5. vezano uz članak 29. stavak 1. podstavak 1. Zakona o zaštiti prirode (Narodne novine, br. 80/13, 15/18, 14/19 i 127/19), povodom zahtjeva nositelja zahvata HŽ Infrastruktura d.o.o., Mihanovićeve 12, 10000 Zagreb, podnesenog putem opunomoćenika Rijekaprojekt d.o.o., Moše Albaharija 10a, 51000 Rijeka, za prethodnu ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu za zahvat: Modernizacija željezničke pruge M202 Zagreb GK – Rijeka, na dionici Oštarije - Škrljevo, nakon provedenog postupka, donosi

RJEŠENJE

- I. Za planirani zahvat: Modernizacija željezničke pruge M202 Zagreb GK – Rijeka, na dionici Oštarije - Škrljevo, nositelja zahvata HŽ Infrastruktura d.o.o., Mihanovićeve 12, 10000 Zagreb, ne može se isključiti mogućnost značajnih negativnih utjecaja na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže te je obvezna glavna ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu.
- II. Ovo Rješenje objavljuje se na internetskim stranicama Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja.

Obrazloženje

Nositelj zahvata HŽ Infrastruktura d.o.o., Mihanovićeve 12, 10000 Zagreb, podnio je putem opunomoćenika Rijekaprojekt d.o.o., Moše Albaharija 10a, 51000 Rijeka, 17. ožujka 2021. godine Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja (u daljnjem tekstu Ministarstvo), zahtjev za provedbu postupka prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu za zahvat: Modernizacija željezničke pruge M202 Zagreb GK – Rijeka, na dionici Oštarije - Škrljevo. U zahtjevu su sukladno odredbama članka 30. stavak 2. Zakona o zaštiti prirode navedeni svi podaci o nositelju zahvata, zahvatu, lokaciji zahvata i ekološkoj mreži.

U provedbi postupka dopisom KLASA: UP/I 612-07/21-60/20, URBROJ: 517-10-2-2-21-2 od 24. ožujka 2021. godine zatraženo je prethodno mišljenje Zavoda za zaštitu okoliša i prirode (u

daljnjem tekstu: Zavod) o mogućnosti značajnih negativnih utjecaja planiranog zahvata na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže. Traženo mišljenje Zavoda (KLASA: 612-07/21-38-370, URBROJ: 517-12-2-3-2-21-2, od 26. travnja 2021. godine) zaprimljeno je putem elektroničke pošte 27. travnja 2021. godine. U njemu se navodi da se Prethodnom ocjenom ne može isključiti mogućnost značajnih negativnih utjecaja planiranog zahvata na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže te da je potrebno provesti Glavnu ocjenu.

U provedbi postupka ovo Ministarstvo je razmotrilo predmetni zahtjev, podatke o ekološkoj mreži (područja ekološke mreže, ciljeve očuvanja, ciljne vrste i ciljne stanišne tipove) i prethodno mišljenje Zavoda te je utvrdilo sljedeće.

Zahvatom se planira izgradnja nove dvokolosječne elektrificirane pruge na željezničkoj pruzi M202 Zagreb GK – Rijeka, dionici Oštarije - Škrljevo. Ukupna duljina zahvata sa spojnim prugama od lokacije Tijani do Oštarija iznosi 80,7 km. Na trasi je planirano izvesti 37,93 km tunela te 2,09 km vijadukata. Predviđena je izgradnja četiri nova kolodvora Skradnik (0+000), Drežnica (21+660), Ledenice (42+200) i Krasica (67+200). Projektirana brzina je $V_{max} = 160$ km/h na dionici Skradnik – Krasica, $V_{teretni} = 100$ km/h, $V_{max} = 120$ km/h kolodvori, osim kolodvora Krasica $V_{max} = 80$ km/h, $V_{max} = 80$ km/h za spojne pruge, osim spojne pruge kolodvora Krasica – spoj na M602, $V_{max} = 50$ km/h.

Prema Uredbi o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže (Narodne novine, br. 80/19) zahvat se duljinom od 58,73 km nalazi unutar ekološke mreže i to unutar Područja očuvanja značajnog za ptice (POP) HR1000019 Gorski kotar i sjeverna Lika (u duljini od 40 890 m) te unutar Područja očuvanja značajnih za vrste i stanišne tipove (POVS) HR2000592 Ogulinsko-plašćansko područje (u duljini od 18 270 m), HR20000646 Polje Lug (u duljini od 4 500 m), HR2000648 Drežničko polje (u duljini od 730 m) i HR5000019 Gorski kotar i sjeverna Lika (u duljini od 35 227 m). Na približnoj stacionaži 65+000 na udaljenosti od oko 50 m od zahvata nalazi se POVS HR2001487 Bakar – Meja. Također, u blizini trase nalaze se područja ekološke mreže POVS HR2001149 Velika jama (na oko 700 m udaljenosti) i POVS HR2000131 Škabac špilja (na oko 900 m udaljenosti).

POP HR1000019 Gorski kotar i sjeverna Lika je kao područje posebne zaštite (Special Protection Areas - SPA) prvotno potvrđeno 17. listopada 2013. godine Uredbom o ekološkoj mreži (Narodne novine, 124/13). Ciljevi očuvanja za navedeni POP propisani su Pravilnikom o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta ptica u područjima ekološke mreže (Narodne novine, br. 25/20 i 38/20). POVS područja HR2000646 Polje Lug i HR2000648 Drežničko polje su kao područja od značaja za Zajednicu (Sites of Community Importance - SCI) objavljeni u Provedbenoj odluci Komisije (EU) 2021/165 od 21. siječnja 2021. o donošenju četrnaestog ažuriranog popisa područja od značaja za Zajednicu za alpsku biogeografsku regiju. Navedeni POVS-ovi prvotno su potvrđeni provedbenom odlukom Komisije od 3. prosinca 2014. o donošenju osmog ažuriranog popisa područja od značaja za Zajednicu za alpsku biogeografsku regiju, koja je objavljena u Službenom listu Europske unije 23. siječnja 2015. godine (OJ L 18, 23.1.2015). POVS HR2000592 Ogulinsko-plašćansko je kao područje od značaja za Zajednicu (Sites of Community Importance - SCI) objavljeno u Provedbenim odlukama komisije (EU) 2021/161 i 2021/165 od 21. siječnja 2021. o donošenju četrnaestog ažuriranog popisa područja od značaja za Zajednicu za kontinentalnu i alpsku biogeografsku regiju. Navedeni POVS prvotno je potvrđen provedbenim odlukama Komisije od 3. prosinca 2014. o donošenju osmog ažuriranog popisa područja od značaja za Zajednicu za kontinentalnu i alpsku biogeografsku regiju, koje su objavljene u Službenom listu Europske unije 23. siječnja 2015. godine (OJ L 18, 23.1.2015). POVS HR5000019 Gorski kotar i sjeverna Lika je kao

područje od značaja za Zajednicu (Sites of Community Importance - SCI) objavljeno u Provedbenoj odluci Komisije (EU) 2020/96 od 28. studenog 2019. o donošenju trinaestog ažuriranog popisa područja od značaja za Zajednicu za mediteransku biogeografsku regiju i Provedbenim odlukama komisije (EU) 2021/161 i 2021/165 od 21. siječnja 2021. o donošenju četrnaestog ažuriranog popisa područja od značaja za Zajednicu za kontinentalnu i alpsku biogeografsku regiju. Navedeni POVS prvotno je potvrđen provedbenim odlukama Komisije od 3. prosinca 2014. o donošenju osmog ažuriranog popisa područja od značaja za Zajednicu za kontinentalnu, mediteransku i alpsku biogeografsku regiju, koje su objavljene u Službenom listu Europske unije 23. siječnja 2015. godine (OJ L 18, 23.1.2015). POVS područja HR2001487 Bakar – Meja, HR2001149 Velika jama i HR2000131 Škabac špilja su kao područja od značaja za Zajednicu (Sites of Community Importance - SCI) objavljena u Provedbenoj odluci Komisije (EU) 2020/96 od 28. studenog 2019. o donošenju trinaestog ažuriranog popisa područja od značaja za Zajednicu za mediteransku biogeografsku regiju. Predmetni POVS-ovi prvotno su potvrđeni provedbenom odlukom Komisije od 3. prosinca 2014. o donošenju osmog ažuriranog popisa područja od značaja za Zajednicu za mediteransku regiju, koja je objavljena u Službenom listu Europske unije 23. siječnja 2015. godine (OJ L 18, 23.1.2015).

Ciljne vrste POP-a HR1000019 Gorski kotar i sjeverna Lika su: mala prutka (*Actitis hypoleucos*), planinski ćuk (*Aegolius funereus*), vodomar (*Alcedo atthis*), jarebica kamenjarka (*Alectoris graeca*), primorska trepteljka (*Anthus campestris*), suri orao (*Aquila chrysaetos*), sova močvarica (*Asio flammeus*), lještarka (*Bonasa bonasia*), ušara (*Bubo bubo*), leganj (*Caprimulgus europaeus*), crna roda (*Ciconia nigra*), zmijar (*Circaetus gallicus*), eja strnjarija (*Circus cyaneus*), kosac (*Crex crex*), planinski djetlić (*Dendrocopos leucotos*), crvenoglavi djetlić (*Dendrocopos medius*), crna žuna (*Dryocopus martius*), vrtna strnadica (*Emberiza hortulana*), sivi sokol (*Falco peregrinus*), bjelovrata muharica (*Ficedula albicollis*), mala muharica (*Ficedula parva*), mali ćuk (*Glaucidium passerinum*), bjeloglavi sup (*Gyps fulvus*), rusi svračak (*Lanius collurio*), sivi svračak (*Lanius minor*), ševa krunica (*Lullula arborea*), škanjac osaš (*Pernis apivorus*), troprsti djetlić (*Picoides tridactylus*), siva žuna (*Picus canus*), jastrebača (*Strix uralensis*), pjegava grmuša (*Sylvia nisoria*) i tetrijeb gluhan (*Tetrao urogallus*).

Ciljne vrste i stanišni tipovi POVS-a HR5000019 Gorski kotar i sjeverna Lika su: širokouhi mračnjak (*Barbastella barbastellu*), mali potkovnjak (*Rhinolophus hipposideros*), vuk (*Canis lupus**), medvjed (*Ursus arctos**), ris (*Lynx lynx*), mirisava žlijezdača (*Adenophora lilifolia*), cjelolatična žutilovka (*Genista holopetala*), istočna vodendjevojčica (*Coenagrion ornatum*), gorski potočar (*Cordulegaster heros*), velika četveropjega cvilidreta (*Morimus funereus*), potočni rak (*Austropotamobius torrentium**), (Sub-) mediteranske šume endemičnog crnog bora 9530*.

Ciljne vrste i stanišni tipovi POVS-a HR2000592 Ogulinsko-plašćansko područje su: močvarna riđa (*Euphydrias aurinia*), potočni rak (*Austropotamobius torrentium**), peš (*Cottus gobio*), čovječja ribica (*Proteus anguinus**), žuti mukač (*Bombina variegata*), veliki potkovnjak (*Rhinolophus ferumequinum*), južni potkovnjak (*Rhinolophus euryale*), dugokrili pršnjak (*Miniopterus schreibersii*), tankovratni podzemljak (*Leptodirus hochenwartii*), Vodni tokovi s vegetacijom *Ranunculion fluitantis* i *Callitricho-Batrachion* 3260, Špilje i jame zatvorene za javnost 8310 illirske hrastovo-grabove šume (*Erythronio-Carpinion*) 91L0.

Ciljne vrste i stanišni tipovi POVS-a HR2000648 Drežničko polje su: kiseličin vatreni plavac (*Lycaena dispar*), čovječja ribica (*Proteus anguinus**), Poplavne miješane šume *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* ili *Fraxinus angustifolia* 91F0, Travnjaci

beskoljenke (*Molinion caeruleae*) 6410 i Hidrofilni rubovi visokih zeleni uz rijeke i šume (*Convolvulion sepilii*, *Filipendulion*, *Senecion fluviatilis*) 6430.

Ciljni stanišni tip POVS-a HR2000646 Polje Lug je Hidrofilni rubovi visokih zeleni uz rijeke i šume (*Convolvulion sepilii*, *Filipendulion*, *Senecion fluviatilis*) 6430.

Ciljna vrsta POVS-a HR2001487 Bakar – Meja je jadranska kozonoša (*Himantoglossum adriaticum*).

Ciljni stanišni tip POVS-a HR2001149 Velika jama je Špilje i jame zatvorene za javnost 8310.

Ciljni stanišni tip POVS-a HR2000131 Škabac špilja je Špilje i jame zatvorene za javnost 8310.

S obzirom na veličinu samog zahvata unutar područja ekološke može doći će do direktnog i indirektnog negativnog utjecaja na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže kroz koja prolazi ili koja se nalaze u blizini planirane trase.

Nadzemni dio pruge može dovesti do gubitka površine ciljnih stanišnih tipova i staništa pogodnih za ciljne vrste, osobito ciljnog stanišnog tipa 6430 Hidrofilni rubovi visokih zeleni uz rijeke i šume (*Convolvulion sepilii*, *Filipendulion*, *Senecion fluviatilis*) na dijelu trase unutar POVS-a HR2000646 Polje Lug. Osim gubitka staništa na području same širine trase mogući su gubici ili degradacija staništa uslijed korištenja prostora za prolazak radnih strojeva i skladištenja materijala tijekom izgradnje te uslijed onečišćenja šireg prostora obuhvata zahvata. Iako se POVS HR2001487 Bakar – Meja nalazi na udaljenosti od oko 50 m od trase pruge ne može se isključiti značajan negativan utjecaj na ciljnu vrstu u slučaju da se zahvatom (osobito tijekom izgradnje, odlaganja materijala i onečišćenja) utječe na pogodno stanište za vrstu jadranska kozonoša. Na ciljne vrste ptica POP-a HR1000019 Gorski kotar i sjeverna Lika kao i na ciljne vrste velikih zvjeri (medvjed, vuk i ris) POVS-a HR5000019 Gorski kotar i sjeverna Lika utjecat će privremeno i trajno uznemiravanje bukom i vibracijom. Predviđena maksimalna brzina od 160 km/h i povećana frekvencija prolaska imat će potencijalno negativan utjecaj stradavanja ciljnih vrsta ptica POP-a HR1000019 Gorski kotar i sjeverna Lika, ciljnih vrsta velikih zvjeri POVS-a HR5000019 Gorski kotar i sjeverna Lika te ciljnih vrsta šišmiša POVS-a HR5000019 Gorski kotar i sjeverna Lika i POVS-a HR2000592 Ogulinsko-plašćansko područje. Utjecaj u vidu fragmetnacije staništa moguć je na ciljne vrste velikih zvjeri POVS-a HR5000019 Gorski kotar i sjeverna Lika kao i na ostale ciljne vrste POVS područja unutar kojih se planirana trasa pruge nalazi. Utjecaji na ciljne vrste ptica POP-a HR1000019 Gorski kotar i sjeverna Lika mogući su uslijed elektrokucije na vodovima kao i radi sudara sa žicama dalekovoda. Nadzemna trasa, ali i tunnelske dionice mogu utjecati na promjenu hidrološkog režima površinskih i podzemnih voda i time utjecati na ciljne stanišne tipove 6430 Hidrofilni rubovi visokih zeleni uz rijeke i šume (*Convolvulion sepilii*, *Filipendulion*, *Senecion fluviatilis*) POVS-a HR2000646 Polje Lug, 8310 Špilje i jame zatvorene za javnost POVS-a HR2000592 Ogulinsko-plašćansko područje i POVS-a HR2001149 Velika jama te pogodna staništa za ciljne vrste koje su svojom ekologijom vezani za vodotoke kao što su potočni rak i peš, a koje vrste su ciljne vrste POVS-a HR5000019 Gorski kotar i sjeverna Lika i POVS-a HR2000592 Ogulinsko-plašćansko područje. Nadalje, mogući su utjecaji uslijed onečišćenja površinskih i podzemnih voda tijekom provedbe radova te tijekom korištenja zahvata i s tim posljedično će doći do utjecaja na ciljne vrste POVS-a HR2000592 Ogulinsko - plašćansko područje, POVS-a HR5000019 Gorski kotar i sjeverna Lika i POVS-a HR2000648 Drežničko kao što su čovječja ribica, ciljne vrste riba, potočni rak, žuti mukač, vretenca te na ciljni stanišni tip POVS-a HR2000592 Ogulinsko - plašćansko područje i POVS-a HR2001149 Velika jama 8310 Špilje

i jame zatvorene za javnost. Izgradnjom nove pruge potencijalni utjecaji mogu se očekivati uslijed vibracija tijekom izgradnje (miniranje, bušenje, prolaz strojeva) te tijekom korištenja (prometovanje vlakova) na područja ekološke mreže u kojima su speleološki objekti uvršteni kao ciljni stanišni tipovi. U blizini trase nalaze se špilje Mandelaja (na udaljenosti oko 160 m), Ambarac ponor (na udaljenosti oko 1250 m) i Špilja u Mekoti (na udaljenosti oko 330 m) koje pripadaju ciljnom stanišnom tipu 8310 špilje i jame zatvorene za javnost POVS-a HR2000592 Ogulinsko-plašćansko područje i POVS- HR2001149 Velika jama (na udaljenosti oko 700 m). Osim na ciljni stanišni tip, utjecaji vibracija mogući su i na ciljne vrste POVS-a HR2000592 Ogulinsko-plašćansko područje i POVS-a HR5000010 Gorski kotari sjeverna Lika koje dolaze u špiljska staništa ili druge objekte ukoliko se nalaze u blizini trase. Duž nove trase pruge moguće je širenje stranih invazivnih vrsta što također predstavlja negativan utjecaj na ciljne vrste i ciljne stanišne tipove navedenih područja ekološke mreže. Također, osim pojedinačnih ne može se isključiti niti mogućnost značajnih negativnih kumulativnih utjecaja s postojećim i planiranim (odobrenim) zahvatima. Na mjestima gdje će pruga ići paralelno s cestom ili drugom prugom kumulativni utjecaji su osobito izraženi u smislu mogućeg većeg stradavanja ciljnih vrsta, odnosno fragmentacije staništa.

Slijedom navedenog u provedenom postupku prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu, ocijenjeno je da se ne može isključiti mogućnost značajnih negativnih utjecaja planiranog zahvata na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže te je riješeno kao u izreci. Sukladno navedenom za planirani zahvat obvezna je provedba postupka Glavne ocjene.

U Glavnoj ocjeni potrebno je sagledati moguće negativne utjecaje planiranog zahvata u odnosu na ciljeve očuvanja i mjere očuvanja za ciljne vrste ptica POP-a HR1000019 Gorski kotar i sjeverna Lika kao i ciljeve očuvanja i mjere očuvanja za ciljne vrste POVS-ova HR5000019 Gorski kotar i sjeverna Lika, HR2000592 Ogulinsko-plašćansko područje, HR2000648 Drežničko polje i HR2001487 Bakar - Meja, ciljeve očuvanja i mjere očuvanja i gubitak ciljnih stanišnih tipova POVS-a HR5000019 Gorski kotar i sjeverna Lika, HR2000592 Ogulinsko-plašćansko područje, HR2000648 Drežničko polje i HR2000646 Polje Lug, HR2001149 Velika jama i HR2000131 Škrabac špilja. Također, potrebno je sagledati kumulativne utjecaje planiranog zahvata s ostalim izvedenim ili odobrenim zahvatima.

U svrhu ocjene navedenih utjecaja potrebno je terenskim istraživanjima utvrditi rasprostranjenost ciljnih stanišnih tipova, prisutnost ciljnih vrsta na koje se očekuje utjecaj, osobito korištenja užeg i šireg područja trase za gniježđenje ciljnih vrsta ptica te prisutnost brloga velikih zvjeri u blizini planirane nadzemne trase. U glavnoj ocjeni potrebno je sagledati utjecaje na gubitak svih ciljnih stanišnih tipova i staništa pogodnih za ciljne vrste te sagledati i kumulativni utjecaj planiranog zahvata s drugim planiranim (odobrenim) i provedenim zahvatima. Utjecaj planiranog zahvata potrebno je sagledati na ciljeve očuvanja predmetnih područja ekološke mreže koji su za POP područje objavljeni u Pravilniku o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta ptica u područjima ekološke mreže, a za pojedina POVS područja na mrežnim stranicama Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja (<http://www.haop.hr/hr/novosti/dopunjeni-ciljevi-ocuvanja-podrucja-ekoloske-mreze>) ili u SDF obrascu Natura 2000 (SDF). U svrhu ocjene utjecaja potrebno je sagledati izrađene stručne smjernice za prometnu infrastrukturu koje su dostupne na internetskoj stranici Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja (IPA Twinning Light projekt EU HR/2011/IB/EM/02 TWL „Jačanje stručnih znanja i tehničkih kapaciteta svih relevantnih ustanova za Ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu (OPEM), HAOP, listopad 2015).

Točka I. ovoga Rješenja u skladu je s odredbom članka 30. stavka 5. Zakona o zaštiti prirode, kojom je propisano da ako nadležno tijelo ne može isključiti mogućnost značajnih negativnih utjecaja zahvata na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže, donosi rješenje da je za zahvat obvezna provedba Glavne ocjene.

Točka II. ovoga Rješenja u skladu je s odredbom članka 44. stavka 3. Zakona o zaštiti prirode, kojom je propisano da se rješenje iz postupka prethodne ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu objavljuje na internetskoj stranici Ministarstva.

Člankom 27. stavkom 2. Zakona o zaštiti prirode, propisano je da se za zahvate za koje je posebnim propisom kojim se uređuje zaštita okoliša određena obveza procjene utjecaja na okoliš, prethodna ocjena obavlja prije pokretanja postupka procjene utjecaja zahvata na okoliš.

Člankom 29. stavkom 1. podstavkom 1. Zakona o zaštiti prirode, propisano je da Ministarstvo provodi prethodnu ocjenu za zahvate za koje središnje tijelo državne uprave nadležno za zaštitu okoliša provodi postupak procjene utjecaja na okoliš prema posebnom propisu iz područja zaštite okoliša.

U skladu s odredbama članka 44. stavka 2. Zakona o zaštiti prirode ovo Rješenje dostavlja se inspekciji zaštite prirode.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU:

Ovo je rješenje izvršno u upravnom postupku te se protiv njega ne može izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred upravnim sudom na području kojeg tužitelj ima prebivalište, odnosno sjedište. Upravni spor pokreće se tužbom koja se podnosi u roku od 30 dana od dana dostave ovog rješenja. Tužba se predaje nadležnom upravnom sudu neposredno u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom, odnosno dostavlja elektronički.

DOSTAVITI:

1. HŽ INFRASTRUKTURA d.o.o., Mihanovićeve 12, 10000 Zagreb (*R s povratnicom*);
2. RIJEKAPROJEKT d.o.o., Moše Albaharija 10a, 51000 Rijeka (*R s povratnicom*);
3. Državni inspektorat, Inspekcija zaštite prirode, Šubićeva 29, 10000 Zagreb (*elektroničkom poštom: pisarnica.dirh@dirh.hr*);
4. U spis predmeta, ovdje.